

Jord- och skogsbruksministeriet i Finland
[kirjaamo\(at\)mmm.fi](mailto:kirjaamo(at)mmm.fi)

ÖVERSÄTTNING

2021-1-12

Remiss VN/25997/2020 Jord- och skogsbruksministeriet, Torne älv fiskestadga 2021

GRÄNSÄLVSKOMMISSIONENS YTTRANDE ANGÅENDE EVENTUELLA BEHOV ATT GÖRA FÖRÄNDRINGAR I FISKESTADGAN FÖR ÅR 2021

Finska jord- och skogsbruksministeriet har skickat yttrandebegäran om de årliga förhandlingarna mellan Finland och Sverige angående fiskestadgan för Torne älv som är en väsentlig del av års 2010 gränsälvsöverenskommelse.

Finsk-svenska gränsälvscommission tackar för yttrandebegäran och vill framföra följande synpunkter:

Försiktighetsprincipen ska tillämpas

På grund av fiskdödlighet såväl i Bottenviken, i Torneälven som i biflödena under de senaste åren anser gränsälvscommissionen att försiktighetsprincipen ska styra det mellanstatliga beslutsfattandet om fiskeregler för kommande fiskesäsong. Syftet med överenskommelsen mellan Finland och Sverige är bl.a. att fästa särskild vikt vid skydd och hållbart nyttjande av fiskebestånden och parternas roll i skyddandet av fiskbestånden mot sjukdomar m.m. genom att vidta nödvändiga åtgärder (överenskommelsen 28§). Enligt artikel 66 i Förenta nationernas havsrättskonvention från 1982 ska stater från vars floder s.k. anadroma bestånd härrör ha det främsta intresset av och huvudansvaret för sådana bestånd.

Vård av gammal fiskekultur

Gränsälvscommissionen vill vårda Tornedalens gamla kultur. Nya fiskemetoder har visat sig vara en fara emot traditionella fiskemetoder, särskilt när det gäller laxfisket. Detta beror på nationella fiskeföreskrifter. En del av de äldre fiskemetoderna har förbjudits. Byaföreningarnas uråldriga håvfiske av lax har begränsats till en kort period, medan det moderna spinnflugefisket tillåts under tre månader i samma forsar. Gränsälvscommissionen ber avtalsstaterna göra värdeval som stödjer de traditionella fiskemetoderna.

Fiskeansträngning och dess areella riktning

I de nationella laxstrategierna framgår att man på sikt bör anpassa laxfisket mot de älvspecifika stammarna. Om Sverige och Finland ser seriöst på de antagna nationella förvaltningsmålen för laxen måste berörda myndigheter samordna de åtgärder som är nödvändiga för att säkra en långsiktig hållbar förvaltning av laxen.

Utöver laxens hälsotillstånd bör det i reglering av fisket hållas i åtanke att smolttätheten har sedan 2015 minskat till hälften (40st>20st / 100m²). Lax som leker i olika delar av Torne-Muonio- och Lainioälvar har genetiska skillnader och lekvandrar vid olika tider. De laxar som vandrar till översta delarna av älvsystemen anländer tidigt.

I Torneälvens telemetriundersökning (2020) har det uppmärksamats, att laxar märkta under senare delen av säsongen har klarat sig avsevärt bättre, än laxar som märkts och hanterats under tidigare delen av säsongen. Detta ger stöd till ett senareläggande av samtliga fiskemetoder.

Vid planering av laxfisket bör fisketrycket minskas under tidiga delen av säsongen för att bespara laxhonor på väg till övre delarna av älven, samt stora laxar. I havsområdet bör tidsförändringen även hela kustfisket. Senareläggandet av fisket skulle även ha betydelse för arbetet med havsöringsbestånden.

Skadliga fångstmetoder

Mekaniska skador har lyfts som orsak till sjuka och döda fiskar av finska Livsmedelverkets forskning. I Naturresursinstitutets studie år 2020 har t.o.m. 40% av laxarna blivit skadade innan de börjar simma uppströms i älven.

Enligt finska Naturresursinstitutets specialforskare Atso Romakkaniemi tål laxen mänsklig hantering dåligt, vare sig det gäller forskning eller utsläpp från ryssjor. I Telemetristudien (2020) har det visat sig att en ansenlig del av laxar som släppts ut från ryssjor har avbrutit sin lekvandring.

I studien om utkastdödlighet hos lax fångad i olika redskap gjord av SLU 2020 (Östergren et al) har det konstaterats relativt hög dödlighet vid utsläpp från aktuella fasta fällor. Gränsälvscommissionen föreslår att aktuella fasta fällor inte anses lämpliga som selektiv fiskemetod.

På motsvarande vis för fisket i älven bör staterna uppmärksamma sådant fiske som orsakar fysiska skador på laxen. Särskilt bör det övervägas om spinnflugefisket lämpar sig i en stenig fors. Fiskemetoden i fråga används specifikt vid vårfloden, då laxen befinner sig i forsen och väntar på att forsens motstånd minskar. Fisket riktas mot grupper av fiskar tätt intill varandra. Laxen träffas av fiskelinor samt krokar och det är vanligt att de släpps loss. P.g.a. fiskelinor ofta brutna fiskelinor kan det samlas kastsänken med tillhörande drag mellan stenarna på botten som ännu kan fånga fisk. Biologiskt fokuseras spinnflugefisket nästintill specifikt mot tidigt vandrande stora honlaxar på väg till övre delarna av avrinningsområdet. Gränsälvscommissionen har delfinansierat bottenrensning från kastsänkutrustning på forsen i Matkakoski, utförd av professionella dykare.

Gränsälvscommissionen uppmanar båda staterna att fästa särskild uppmärksamhet till samtliga fångstmetoder som orsakar skador på laxen.

Nödvändiga förvaltningsåtgärder för att stärka havsöringens bestånd i Torne älv

Enligt biologiska underlaget från LUKE och SLU (2020-02-21) är havsöringsbeståndens status svagt. I undersökningen nämns minskat fisketryck i havet, habitatvårdande åtgärder samt effektiviserad övervakning av bestånden. Gränsälvscommissionen ger stöd till förslagna åtgärder i studien för att förstärka havsöringarnas bestånd. Kommissionen uppmanar samtidigt avtalsstaterna att skapa en gemensam förvaltningsplan för Torne älvs havsöring.

Vandringssik

Enligt undersökningen om Torne älvs vandringssik har fångsterna av siken minskat betydande sedan 1980-talet. Sikvandringen har samtidigt försenats till senare på säsongen och medelstorleken blivit mindre. Vandringssiken påverkas av ett för stort fisketryck både i havet och i älven. Gränsälvscommissionen stödjer alla nödvändiga åtgärder som hjälper till att förstärka sikbestånden.

Fridlysning av harr

Kommissionen anser att begränsningen av harrfisket bör fortsättas under harrens lekperiod.

Tillsyn

En tillräcklig, synlig och närvarande fisketillsyn är, tillsammans med omfattande information och dagsaktuell fångstrapportering är en förutsättning för en modern förvaltning av fiskbestånden. Tillsynen är vidare nödvändig för att kunna vidareutveckla den unika och internationella Torneälven som en intressant destination för högkvalitativ fisketurism. Som tidigare år föreslår gränsälvskommisionen därför att resurserna för fisketillsyn ska ökas.

Johan Antti
ordförande

Timo Jokelainen
viceordförande

Simja Lempinen
sekreterare

FÖR KÄNNEDOM

Havs- och vattenmyndigheten
Länsstyrelsen i Norrbottens län